

8. SINIF

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

5. Ünite

Demokratikleşme Çabaları

1. Serbest Cumhuriyet Fırkası programında yer alan hükümlerden bazıları şunlardır:
- Fırka, Türk parasının kıymetini bir an önce tespit edecek ve dış sermayenin memlekete girmesini sağlayacaktır.
 - Köylü ve çiftçiye kolay yollardan kredi verilecektir.
 - Yerli mahsuller korunacak ve bunlara dış pazar bulunacaktır.

Bu hükümlerden,

- I. Uluslararası ticaretin Türk lirası ile yapılmasının amaçlandığı
- II. Tarımı geliştirmeye yönelik tedbirlerin alındığı
- III. Dış ticaretin geliştirilmesinin hedeflendiği

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III

2. Atatürk Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurulmasını hoşgörü ile karşılıyor, Batılı ülkelerin parlamentolarını örnek gösteriyor ve çok partili rejimin gerekliliğini anlatıyordu. Bu konuda “Biz meclisimizde tek parti ile baskıcı bir yönetim izlenimi vermekteyiz. Bize bakan Batılılar, bu memleketteki idare tarzı için tek parti egemenliğidir derler. Bizim meclisimizde de iki parti olmalı, hükümeti denetleme sistemi kurulmalı ve medeni ülkelerin parlamentolarına benzemeliyiz.” demekteydi.

Buna göre Atatürk’ün çok partili sisteme geçişi desteklemesi,

- I. İnkıpların yapılmasını kolaylaştırma
- II. Meclisin denetim gücüne etkinlik kazandırma
- III. Uluslararası alanda Türk demokrasisinin saygınlığını artırma,

amaçlarından hangileri ile ilgilidir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

3. Atatürk, Ali Fethi Bey’e “Meclis’te bir muhalefet yok ki ben memleketin durumunu anlayayım. Sen bu görevi yapacaksın.” demiştir.

Atatürk, bu sözyle aşağıdakilerden hangisinin gerekliliğine vurgu yapmıştır?

- A) Millî egemenliğin B) Yargı bağımsızlığının
C) Sivil toplum kuruluşlarının D) Çoğulcu yönetim anlayışının

4. Atatürk, Nutuk'ta Halk Fırkası programı ile ilgili şunları söylemiştir:

"Hâkimiyet milletindir. TBMM dışında hiçbir makam, ulusun geleceğinde söz sahibi olamaz. Hukukta, idarede, eğitimde ve iktisatta millî hâkimiyet esaslarına göre hareket edilecektir. Saltanatın kaldırılması kararı değiştirilemez. Kanunlar yeniden düzenlenecek, aşar usulü değiştirilecek, millî bankaların sermayesi artırılacak, demiryolları inşa edilecek, öğretimin birleştirilmesi derhâl gerçekleştirilecek, memleketin imarına çalışılacaktır."

Bu bilgiye göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ülkenin bayındır hâle getirilmesi amaçlanmıştır.
- B) Gücünü halktan alan bir yönetim şekli benimsenmiştir.
- C) Hükûmet sisteminde değişikliğe gidilebileceği vurgulanmıştır.
- D) Farklı alanlarda yeni uygulamalara geçileceği ifade edilmiştir.

5. Atatürk, Cumhuriyet yönetiminde siyasi partilerin kurulmasını ve devlet yönetiminde farklı görüşlerin var olmasını istiyordu. Bu düşünceyle Cumhuriyet'in ilanı öncesinde liderliğini yaptığı Müdafaa-i Hukuk Grubu'nu 9 Eylül 1923'te "Halk Fırkası" adıyla siyasi partiye dönüştürdü.

Buna göre Atatürk'ün;

- I. halkı yönetime katmak,
- II. ülkede demokrasi ortamı oluşturmak,
- III. meclisteki fikir ayrılıklarını ortadan kaldırmak

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III

6. Mustafa Kemal, ordu komutanlarının politikayla uğraşmalarını uygun görmüyordu. Bu amaçla kendisine yakın ordu komutanlarının milletvekilliği görevinden ayrılarak ordudaki görevlerine dönmelerini istedi. Bundan sonra askerî görevleri devam edenlerin milletvekili olamayacaklarını belirten kanun çıkarıldı.

Bu düzenlemenin yapılmasındaki amaç aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Milletvekillerini tek bir siyasi parti etrafında birleştirmek
- B) Milletvekillerinin belli bir meslek grubundan seçilmesini sağlamak
- C) Yabancı devletlerin Türkiye'nin iç işlerine karışmasını engellemek
- D) Ordu mensuplarının siyasetle uğraşmalarının önüne geçmek

7.

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Kurulan Siyasi Partiler ve Genel Özellikleri		
Cumhuriyet Halk Fırkası	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası	Serbest Cumhuriyet Fırkası
1930'lu yıllarda devletçi ekonomik modeli savundu. - İki dereceli seçim sistemini savundu. - Meclis üstünlüğünü savundu.	- Liberal ekonomik modeli savundu. - Tek dereceli seçim sistemini savundu. - Meclis üstünlüğünü savundu.	- Liberal ekonomik modeli savundu. - Tek dereceli seçim sistemini savundu. - Meclis üstünlüğünü savundu.

Buna göre verilen siyasi partiler arasında;

- I. millî egemenlik anlayışı,
- II. seçim sistemi,
- III. ekonomik model

konularının hangilerinde görüş ayrılığı olmadığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

8. Çok partili hayata geçiş denemelerinin amaçlarından bazıları şunlardır:

- Millî egemenlik anlayışını pekiştirmek
- Demokratik düzeni ülkede tam olarak yerleştirmek
- Farklı fikir ve düşüncelerin temsil edilmesini sağlamak
- Mecliste muhalefet ortamı oluşturmak

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı söylenemez?

- A) Ülkede demokratik kültürün yerleşmesini sağlamak
 B) Kişi egemenliğini ulus egemenliğinden üstün kılmak
 C) Toplumun siyasi açıdan örgütlenmesi için uygun koşullar oluşturmak
 D) Hükûmet faaliyetlerinin denetlenmesine ortam hazırlamak

9. Mustafa Kemal, Fethi Bey'e "Memlekette muhalif bir fırka kurmak lazımdır. Böyle bir fırka vücuda gelirse Mecliste münakaşa da serbest olur. Mesela siz böyle bir fırkanın başına geçerseniz bildiklerinizi Mecliste serbestçe söylersiniz. Bu suretle uygulamada görülen birçok hatanın da önünü almak mümkün olur." demiştir.

Mustafa Kemal'in, bu sözlerle aşağıdakilerden hangisinin gerekliliğine vurgu yaptığı söylenemez?

- A) İktidar partisinin denetlenmesinin
 B) Farklı fikirlerin mecliste temsil edilmesinin
 C) Yönetim sisteminin değiştirilmesinin
 D) Çok partili siyasi yaşama geçilmesinin